

Aan Provinciale Staten

**Onderwerp:**

Voortgang lokaal eigendom in energietransitie en behandelvoorstel motie 1834

Geachte Statenleden,

Met deze brief informeren wij u over de stand van zaken rond lokaal eigendom van wind- en zonne-energieprojecten in Zuid-Holland. We bespreken de resultaten van het onderzoek naar de eigendomsverhoudingen en de voorgestelde aanpak om lokaal eigendom verder te bevorderen. Hiermee geven wij tevens uitvoering aan twee toezeggingen (EE/T2024.24 en EE/T2024.021) en motie 1834, 'Van streven naar sturen op lokaal eigendom'.

De provincie hanteert als uitgangspunt minimaal 50% lokaal eigendom bij duurzame energieprojecten, zoals wind- en zonne-energie. Lokaal eigendom houdt in dat inwoners, lokale ondernemers en lokale overheden zowel eigenaarschap als zeggenschap hebben bij de ontwikkeling en exploitatie van energieprojecten. Dit bevordert een eerlijke verdeling van lusten en lasten, houdt de opbrengsten in de regio en versterkt het draagvlak voor duurzame energie. Daarnaast stimuleert het lokale innovatie en slimme oplossingen binnen het decentrale energiesysteem.

**Monitor Lokaal eigendom: hoe staat het ervoor in Zuid-Holland?**

Bijgaand ontvangt u de rapportage *Monitoring Financiële Participatie Wind- en Zonneparken in Zuid-Holland*, opgesteld door AS I-Search en Bosch & Van Rijn in opdracht van de provincie. Dit is conform toezegging EE/T2024.24 om u te informeren over en inzicht te bieden in de lopende energieprojecten binnen de RES-regio's en de eigendomsverhoudingen daarin. Deze rapportage biedt een feitelijk overzicht van de invulling van lokaal eigendom en andere vormen van financiële participatie bij wind- en zonneparken in Zuid-Holland, op basis van gegevens tot en met eind 2024.

**Zonneparken**

In Zuid-Holland zijn 49 zonneparken gerealiseerd. Op dit moment is 29,3% van de productie in lokaal eigendom, een duidelijke stijging ten opzichte van 2023 (19,4%). Deze groei komt vooral door één groot, lokaal bedrijfsmatig project in Oudenhorn. Coöperatief eigendom blijft echter erg laag: 0,9%, tegenover een landelijk gemiddelde van 4,9% (2023). Publiek eigendom ligt relatief hoog (12,4%), vooral door deelneming van waterschappen en drinkwaterbedrijven. Crowdfunding en andere vormen van financiële participatie worden nog weinig toegepast. Als de projecten die nu in de pijplijn zitten daadwerkelijk worden gerealiseerd, kan het lokale aandeel oplopen tot 39,7%.

### Windparken

Zuid-Holland telt 24 gerealiseerde windparken (2015–2024). Eind 2024 hebben 7 van deze parken een lokale (mede)eigenaar (28%), goed voor 11,9% van de totale productie. Dit is aanzienlijk lager dan het landelijke gemiddelde van 40,5%. In de meeste RES-regio's is lokaal eigendom nog beperkt of ontbreekt het volledig. Wel wordt in 88% van de parken een omgevingsfonds toegepast. Het grootste deel van het lokale eigendom is in handen van energiecoöperaties (7,2% van de productie), aangevuld met 3,2% bij lokale partners. Publiek eigendom komt niet voor en 1,4% van de productie is in bezit van lokale bedrijven.

### Regionale verschillen

De rapportage laat zien dat de mate van lokaal eigendom sterk verschilt per RES-regio. Zo kent Goeree-Overflakkee een relatief hoog aandeel lokaal eigendom bij windparken, terwijl het aandeel lokaal eigendom bij windprojecten in de meeste regio's nog beperkt is. Voor zonneparken geldt dat er grote verschillen zijn tussen de regio's in zowel het vermogen van zon op land als eigendomsverhoudingen.

Uit de monitor blijkt dat het aandeel lokaal eigendom bij duurzame energieprojecten structureel achterblijft bij de provinciale ambitie van 50%. Zonder aanvullende inzet zal de provincie de gestelde ambitie niet halen.

### **Motie 1834: structurele monitoring lokaal eigendom**

In motie 1834 wordt het college verzocht om structureel inzicht te bieden in de mate waarin het streven naar minimaal 50% lokaal eigendom bij energieprojecten in Zuid-Holland wordt gerealiseerd. Daarnaast wordt in de motie gevraagd om in de rapportages de voortgang per RES-regio, de belemmeringen voor lokale initiatieven en goede voorbeelden van succesvolle projecten op te nemen, en Provinciale Staten hier jaarlijks over te informeren.

De monitor lokaal eigendom die dit jaar is uitgevoerd, vormt de basis voor de structurele uitvoering van de motie. Vanaf 2026 zullen wij deze monitor jaarlijks laten uitvoeren. De monitor is gebaseerd op de landelijke Financiële Participatiemonitor en aangevuld met provincie-specifieke gegevens. Daarbij zullen wij, naast de voortgang per RES-regio, de belemmeringen en handelingsperspectieven explicieter in beeld brengen. Zo krijgen Provinciale Staten niet alleen inzicht in de voortgang, maar ook in de mogelijkheden om lokaal eigendom verder te stimuleren.

### **Onze aanpak om lokaal eigendom te bevorderen**

De provincie kent al een langdurige inzet om lokaal eigendom en lokale initiatieven in de energietransitie te stimuleren. Zo ondersteunt de provincie de ontwikkeling van lokale energieprojecten via de Subsidieregeling lokale initiatieven energietransitie en het Ontwikkelfonds voor Energiecoöperaties. En met de begrotingssubsidie aan Energie Samen Zuid-Holland dragen we bij aan ondersteuning en professionalisering van energiecoöperaties. Daarnaast zetten we in op kennisdeling, stimuleren we lokale samenwerking tussen gemeenten en energiecoöperaties, en werken we aan inclusieve participatiemodellen, zodat ook inwoners met beperkte investeringsmogelijkheden en andere doelgroepen actief kunnen meedoen aan duurzame energieprojecten.

Zowel de monitor lokaal eigendom als de [aanbevelingen van de Randstedelijke Rekenkamer](#) over het participatieproces van Windpark Spui laten zien dat er nog ruimte is voor de provincie om lokaal eigendom bij grootschalige energieprojecten verder te versterken. Daarom nemen we aanvullende maatregelen.

#### Uitvoeringskader participatie en lokaal eigendom bij grootschalige energieprojecten

Zoals aangekondigd in de GS-brief [versterking participatie bij de energietransitie](#) van 3 oktober jl. werken we aan een uitvoeringskader participatie en lokaal eigendom bij grootschalige energieprojecten. Het kader bouwt voort op onze visie en heeft als doel richting te geven aan de manier waarop inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties betekenisvol kunnen deelnemen aan de energietransitie en hiervan kunnen profiteren in projecten waar de provincie bevoegd gezag is. Tegelijkertijd biedt het duidelijkheid over de verwachtingen en verantwoordelijkheden van initiatiefnemers, bevoegd gezag en de omgeving.

Het uitvoeringskader ontwikkelen wij momenteel in consultatie met onze stakeholders. Hierbij betrekken wij gemeenten, RES-regio's, energiecoöperaties, ontwikkelaars en experts, zodat het kader goed aansluit bij de praktijk, breed gedragen wordt en effectief bijdraagt aan het realiseren van lokaal eigendom in Zuid-Holland. We verkennen hierbij de reikwijdte van het kader. Daarbij wordt, naast wind- en zonne-energie, ook onderzocht of energieopslag hierin wordt meegenomen. Daarnaast bekijken we welke instrumenten kunnen worden ingezet om lokaal eigendom te stimuleren, zoals maatschappelijke tenders en sociale grondinstrumenten. Tot slot onderzoeken we de toepasbaarheid van het juridische begrip 'energiegemeenschap'. Wij zien energiegemeenschappen namelijk als een belangrijk concept in ons uitvoeringskader, omdat de definitie en duiding van energiegemeenschappen aansluiten bij onze visie op lokaal eigendom: een aanpak waarbij iedereen kan meedoen, kan meeprofiteren en zeggenschap kan krijgen.

#### **Energiegemeenschappen**

Energiegemeenschappen zijn samenwerkingsverbanden van inwoners, bedrijven en/of lokale overheden die gezamenlijk duurzame energie opwekken, delen of leveren. Met de nieuwe [energiewet](#), die op 1 januari 2026 in werking treedt, krijgen energiegemeenschappen een wettelijke status met duidelijke voorwaarden: open en vrijwillige participatie, niet-winstgericht doel, zeggenschap door leden, en voordelen voor leden en het lokale gebied. In [de kamerbrief van 29 september 2025](#) benadrukt het kabinet het belang van energiegemeenschappen als lokale partners in de energietransitie, die burgers betrekken en bijdragen aan een robuust en duurzaam energiesysteem.

#### Intensivering ondersteuning energiegemeenschappen

Het behalen van de doelen voor lokaal eigendom en het realiseren van een eerlijke energietransitie vraagt om een intensivering van de ondersteuning en stimulering van energiegemeenschappen. In overleg met het Rijk wordt dit de komende periode verder uitgewerkt.

#### Inventarisatie financieringsbehoefte voor lokaal eigendom

In toezegging EE/T2024.021 is toegezegd dat GS zal inventariseren welke verkenningen en initiatieven er zijn rond publiek eigendom van lokaal opgewekte energie. Voor GS zijn publieke deelnemingen momenteel niet aan de orde, omdat er geen signalen zijn dat directe deelname door de provincie de

energietransitie zou versnellen of doelmatiger zou maken, terwijl andere belemmeringen voor lokaal eigendom een hogere urgentie hebben. GS blijft inzetten op het stimuleren van lokaal eigendom binnen duidelijke publieke kaders en op het continueren en uitbreiden van de bestaande maatregelen, zodat lokale initiatieven optimaal worden ondersteund.

Tegelijkertijd is het goed om in beeld te krijgen wat de financieringsvraagstukken en -behoeften zijn als we de totale RES-doelstellingen in Zuid-Holland gaan realiseren mét minimaal 50% lokaal eigendom en voor een eerlijke energietransitie. Daarom zullen we dit onderzoeken, en bekijken of bestaande instrumenten, zoals het Ontwikkelfonds Energiecoöperaties en subsidieregelingen voor lokale initiatieven, voldoende toegerust zijn, en welke aanvullende opties nodig en mogelijk zijn.

### **Publiek eigendom**

Naast lokaal eigendom door energiecoöperaties van bewoners en MKB, kan ook publiek eigendom bijdragen aan een eerlijke energietransitie. Publiek eigendom houdt in dat (semi)overheden of publieke instellingen mede-eigenaar zijn van energieprojecten, waardoor opbrengsten en zeggenschap publiek worden benut. Dit kan bijvoorbeeld via deelnemingen in lokale windenergieprojecten. Dit zijn enkele praktijkvoorbeelden:

- [Windpark Ospeldijk \(Limburg\)](#)  
Dit windpark bestaat uit vier windturbines met een totaalvermogen van 18 megawatt. Twee turbines zijn in handen van de lokale energiecoöperatie Zuidenwind en twee turbines zijn eigendom van de Waterleiding Maatschappij Limburg, een publiek nutsbedrijf in handen van de provincie en gemeenten. Door deze combinatie van publiek en coöperatief eigendom wordt het draagvlak in de omgeving versterkt en blijven de opbrengsten deels in publieke handen.
- [Publiek Ontwikkelbedrijf REKS B.V. \(Regio Hart van Brabant\)](#)  
Dit bedrijf is opgericht door acht gemeenten en het Energiefonds Brabant met als doel de ontwikkeling van meerdere wind- en zonneparken. In de ontwikkelfase is REKS volledig in publiek eigendom, waardoor de provincie en gemeenten regie kunnen voeren over de locatiekeuze, ruimtelijke inpassing en de verdeling van de opbrengsten.
- [Windpark Fryslân in het IJsselmeer](#)  
Windpark Fryslân in het IJsselmeer is een relevant voorbeeld van provinciale deelname. Het park bestaat uit 89 windturbines met een totaalvermogen van ongeveer 383 megawatt. De provincie Fryslân is mede-eigenaar met een aandeel van 15 procent, naast Eneco en private investeerders. Door de provinciale deelname heeft de provincie directe zeggenschap, invloed op beleid en ontvangt een deel van de opbrengsten via een omgevingsfonds dat ten goede komt aan de regio.

### Pilot zelflevering

In toezegging EE/T2024.021 is ook toegezegd dat GS zal onderzoeken hoe wij als provincie zelf lokaal opgewekte energie kunnen inkopen. De provincie organiseert de eigen energie-inkoop via een collectief samenwerkingsverband met andere provincies. Binnen dit verband onderzoeken we de mogelijkheden om te experimenteren met het zogeheten zelfleveringsmodel (zie onderstaand kader).

Hierbij kijken we de komende periode naar de opties voor pilots en de rol die provincies kunnen vervullen als voorbeeld voor lokale overheden en energiegemeenschappen.

Door directe inkoop van lokale energie kan de provincie niet alleen bijdragen aan extra productie van hernieuwbare energie binnen de provinciegrenzen, maar ook de (financiële) haalbaarheid van lokale energieprojecten versterken via meerjarige prijsafspraken met lokale initiatieven. Bovendien biedt zelflevering de mogelijkheid om ervaring op te doen met het afstemmen van lokale productie op het provinciale energieverbruik, zodat decentrale opwek en gebruik beter op elkaar kunnen worden afgestemd.

**Zelflevering**

Zelflevering is de situatie waarin een overheid, bedrijf of energiegemeenschap zelf voorziet in de eigen energiebehoefte. Dit kan door middel van eigen opwekking, bijvoorbeeld met zonnepanelen op provinciale gebouwen, of door elektriciteit rechtstreeks in te kopen bij een lokale producent. Hierdoor wordt lokaal opgewekte energie ook lokaal verbruikt, wat bijdraagt aan decentrale ontwikkelingen in het energiesysteem en aan de vermindering van de druk op het elektriciteitsnet.

**Vervolg**

Het uitvoeringskader voor lokaal eigendom wordt door Gedeputeerde Staten vastgesteld, en als bijlage bij het omgevingsprogramma toegevoegd. In de loop van 2026 informeren wij u verder over de uitwerking van het uitvoeringskader en de aanvullende maatregelen. Met deze inzet versterken wij de positie van inwoners, bedrijven en energiegemeenschappen in de energietransitie, en vergroten wij het vertrouwen en draagvlak. Zo dragen we bij aan een eerlijke energietransitie in Zuid-Holland. Wij achten u met deze brief voldoende geïnformeerd en stellen voor de toezeggingen EE/T2024.24 en EE/T2024.021 en motie 1834 als afgedaan te beschouwen.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,  
secretaris,

voorzitter,

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

mr. A.W. Kolff

**Bijlagen**

- Rapport Provincie Zuid-Holland Financiële Participatie wind en zonneparken 2025